

نامه‌ی فتحعلی‌شاه به‌سفر ممالک محروسه در اسلامبول

(اصل‌نامه در موزه‌ی سلطنتی است)

سفارت مآبا

اول - برذمت تو لازم است که به‌درستی تحقیق کنی که وسعت ملک فرنگستان چقدر است و آیا کسی به‌نام پادشاه فرنگ وجود دارد یا نه در صورت وجود داشتن پایتختش کجاست.

دوم - فرنگستان عبارت از چند ایل است آیا شهر نشینند یا چادر نشین و آیا خوانین و سرکردگان ایشان کیانند.

سوم - درباب فرانسه غوررسی خوبی بکن و ببین فرانسه هم یکی از ایلات فرنگ است و یا گروهی دیگر است و ملکی دیگر دارد بناپارت نام کافری که خود را پادشاه فرانسه می‌داند کیست و چه کاره است.

چهارم - درباب انگلستان تحقیق جداگانه و علیحده کن و ببین ایشان که در سایه‌ی ماهوت و پهلوی قلم‌تراش این همه شهرت پیدا کرده‌اند از چه قماش به‌شمار می‌روند و از چه قبیل قومند و آیا این که می‌گویند در جزیره‌ای ساکنند و بیلاق و قشلاق ندارند و قوت غالبشان ماهی است راست است یا نه اگر راست باشد چطور می‌شود در یک جزیره بنشینند و هندوستان را فتح کنند پس از آن در حل این مسأله‌ی دیگر که در ایران این همه به‌ذهن ما افتاده صرف مساعی و اقدام بنما و نیک بفهم که در میان انگلستان و لندن چه نسبت است آیا لندن جزوی از انگلستان است یا انگلستان جزوی از لندن است.

پنجم - به‌علم‌الیقین تحقیق کن که کمپانی هند شرقی که این همه مورد بحث و گفت‌وگو است با انگلستان چه رابطه‌ای دارد آیا بنا به‌شهر احوال عبارت است از یک پیرزن و بابا علی قول بعضهم مرکب از چند پیرزن و آیا راست است که مانند مرغوغیت باشد یعنی خداوند تاتاران زنده و جاوید است و او را مرگ نیست و یا این که فناپذیر است به‌یقین دریاب این دولت لایفهم انگلیزان با دقت تمام و ارسی کن و بفهم که چگونه حکمرانی است و صورت حکمرانی او چگونه است.

ششم - از روی قطع و یقین غوررسی در حالت ینگی دنیا کن. در این باب سرمویی فرونگذار.

هفتم - و بلکه آخر تاریخ فرنگستان را بنویس و در مقام تفحص و تجسس براین که اسلم شقوق و احسن طرق برای هدایت فرنگستان گمراه به‌شاه راه اسلام و بازداشتن ایشان از اکل میته و لحم خنزیر کدام است.